

Otázky ke státní závěrečné zkoušce – Mgr. filmová věda

K SZZk se mohou studující dostavit pouze po úspěšné obhajobě magisterské diplomové práce.

SZZk sestává ze tří částí – teorie filmu, dějiny filmu (světový nebo český film) a analýza filmu. Studující táhnou po jedné otázce z teorie a dějin filmu, film k analýze jim vybere zkušební komise na základě předloženého seznamu zhlédnutých děl. Na písemnou přípravu mají studující 30 minut, stejná doba je vyčleněna i na samotné zkoušení (10 minut na každou část SZZk). K absolvování SZZk je zapotřebí uspět ve všech třech dílčích částech zkoušky.

I. Teorie

1. Historický vývoj teorie filmu

Přehledově popište vývoj teorie filmu, její základní etapy, proudy a zlomy ve vývoji.

Literatura:

- Guido Aristarco, *Dějiny filmových teorií*. Praha 1968.
Francesco Casetti, *Filmové teorie 1945–1990*. Praha 2008.
Robert Stam, *Film Theory: An Introduction*. Malden 2000.
Robert Stam, Toby Miller, *Film Theory: An Anthology*. Malden 2000.

2. Ruský formalismus a jeho pozdější ozvuky v teorii filmu

Pojednejte teoretické principy ruského formalismu a vyložte jeho pozdější reflexi v teorii filmu.

Literatura:

- Peter Mihálik (ed.), *Sovietska filmová teória dvadsiatych rokov*. Bratislava 1986.
Peter Steiner, *Ruský formalismus. Metapoetika*. Brno 2011.
David Bordwell, Kristin Thompsonová, *Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu*. Praha 2010.
Kristin Thompsonová, „Neoformalistická filmová analýza – jeden přístup mnoho metod“.
Illuminace 1998, č. 1, s. 5–36.

3. Filmová naratologie a vliv kognitivní psychologie

Jmenujte hlavní představitele filmové naratologie a vysvětlete jejich naratologické koncepty včetně terminologie. Časově vymezte vliv kognitivní psychologie na filmovou naratologii, jmenujte hlavní představitele, spisy a vysvětlete základní myšlenky.

Literatura:

- David Bordwell, *Narration in the Fiction Film*. Madison 1985.
Seymour Chatman, *Dohodnuté termíny: rétorika narativu ve fikci a filmu*. Olomouc 2000.
Seymour Chatman, *Příběh a diskurs: Narativní struktura v literatuře a filmu*. Brno 2008.

4. Feministická teorie filmu po roce 1975

Přibližte vývoj feministického proudu teorie filmu z let 1975–1990, který následoval po stěžejní práci Laury Mulveyové o vizuální rozkoši.

Literatura:

Petra Hanáková, *Pandořina skříňka, aneb co feministky provedly filmu*. Praha 2007.
Laura Mulveyová, „Vizuální rozkoš a narativní film“. *Illuminace* 1995, č. 3, s. 43–52.
Sue Thornham (ed.), *Feminist Film Theory. A Reader*. Edinburgh 1999.

5. Teorie filmové adaptace

Charakterizujte metodologický vývoj teorie filmové adaptace, jmenujte hlavní představitele a jejich práce.

Literatura:

Petr Bubeníček, „Filmová adaptace: Hledání interdisciplinárního dialogu“. *Illuminace* 2010, č. 1, s. 7–21. Online:

http://www.iluminace.cz/JOOMLA/images/stories/clanky/bubenicek_1_2010.pdf.

Kamilla Elliotová, „Literatura ve filmu v kontextu diskusí nad obsahem a formou“. *Pandora* 2010, č. 20, s. 58–104.

Linda Hutcheon, *Teória adaptácie*. Brno 2012.

Brian McFarlane, *Novel to Film. An Introduction to the Theory of Adaptation*. Oxford 1996.

6. Postmoderna a teorie filmu

Popište vztahy postmoderní estetiky a teorie filmu a jmenujte hlavní představitele.

Literatura:

Giles Deleuze, *Film 1: Obraz-pohyb*. Praha 2000.

Fredric Jameson. *Postmodernismus neboli kulturní logika pozdního kapitalismu*. Praha 2016.

Robert Stam, *Film Theory: An Introduction*. Malden 2000.

7. Nová filmová historie

Z teoretického hlediska vysvětlete vliv sociologických metod využívaných v tzv. nové filmové historii, jmenujte hlavní představitele a představte jejich vybraná díla.

Literatura:

Robert C. Allen, Douglas Gomery, *Film History: Theory and Practice*. New York, 1985.

James Chapman, Mark Glancy, Sue Harper (eds.), *The New Film History: Sources, Methods, Approaches*. London 2007.

Petr Szczepanik (ed.), *Nová filmová historie*. Praha 2004.

8. Teoretické přístupy k animovanému filmu

Představte základní teoretické přístupy k animovanému filmu. Jmenujte hlavní představitele, spisy a vysvětlete základní myšlenky.

Literatura:

Ůlo Pikkov, *Animasofie: Teoretické kapitoly o animovaném filmu*. Praha 2017.

Paul Wells, *Understanding Animation*. London and New York 1998.

9. Teorie dokumentárního filmu

Jmenujte představitele a základní teoretická východiska dokumentaristických škol zabývajících se kategorií „skutečnosti“ (kino-oko, britská škola dokumentu, free cinema, cinéma vérité, direct cinema).

Literatura:

Guy Gauthier, *Dokumentární film, jiná kinematografie*. Praha 2004.

Bill Nichols, *Úvod do dokumentárního filmu*. Praha 2010.

Carl R. Plantinga, *Rhetoric and Representation in Nonfiction Film*. Cambridge 1997.

II. Světový film

1. Film a technologie

V historických souvislostech pojednejte technologickou podmíněnost kinematografie a důsledky jednotlivých technologických inovací (předchůdci fotografického pohyblivého obrazu a vynález filmu; nástup zvuku, barvy a širokých formátů; digitální technologie apod.).

Literatura:

David Bordwell, Kristin Thompsonová, *Dějiny filmu*. Praha 2007, zejm. s. 21–40, 201–220, 333–360, 707–732.

James Monaco, *Jak číst film*. Praha 2004, s. 525–574.

2. Filmová propaganda

Srovnajte mechanismy filmové propagandy v nacistickém Německu, socialistickém Sovětském svazu a Hollywoodu a doložte na konkrétních příkladech z 20. až 50. let (filmy, žánry, produkční cykly).

Literatura:

Bordwell, Thompsonová, *Dějiny filmu*, zejm. s. 127–150, 269–290, 333–360, 407–415.

Richard Taylor, *Filmová propaganda: Sovětské Rusko a nacistické Německo*. Praha 2016.

3. Vliv dokumentu na hraný film

Která období vývoje světové kinematografie jsou příznačná vstupem dokumentaristických metod do hraného filmu? Popište, jakým způsobem se dokumentaristické techniky projevovaly v konkrétních dílech (základní periodizace; ideologické příčiny a estetické důsledky vstupu dokumentaristických metod do hraného filmu).

Literatura:

Bordwell, Thompsonová, *Dějiny filmu*, zejm. 361–380, 555–600.

4. Autorský film

Jak se v průběhu dějin světové kinematografie proměňovala idea autorství? Na konkrétních příkladech demonstруйте nástup a projevy autorského filmu (rozšíření uměleckého filmu a jeho hlavní osobnosti; nezávislý film vs. mainstream; současní autoři).

Literatura:

Bordwell, Thompsonová, *Dějiny filmu*, zejm. 427–452.

5. Proměny amerického filmového průmyslu

Charakterizujte institucionální proměnu amerického filmového průmyslu od období studiového systému k éře globálních mediálních společností (zlatá éra studií; rozpad studiového systému a nástup konglomerátů; dekonglomerizace, konsolidace a globalizace filmového průmyslu).

Literatura:

Bordwell, Thompsonová, *Dějiny filmu*, zejm. 76–85, 151–174, 221–246, 333–360, 529–554, 707–732.

6. Nové vlny ve světové kinematografii

Popište vliv politických, společenských, estetických a technologických změn na nástup nových vln ve světovém filmu v 50. a 60. letech. Zhodnoťte jejich styčné body i základní rozdíly (francouzská nová vlna; free cinema; nový německý film; japonská nová vlna).

Literatura:

Bordwell, Thompsonová, *Dějiny filmu*, zejm. 453–492.
James Monaco, *Nová vlna*. Praha 2001.

7. Experimentální a avantgardní film

Stručně nastiňte historický vývoj experimentálního a avantgardního filmu ve světové kinematografii (klíčové směry, hnutí a tvůrci; základní estetické principy tvorby; instituce experimentálního a avantgardního filmu).

Literatura:

Bordwell, Thompsonová, *Dějiny filmu*, zejm. 94–108, 181–192, 325–330, 493–526, 601–628.
Martin Čihák, *Ponorná řeka kinematografie*. Praha 2013.
Stanislav Ulver, *Západní filmová avantgarda*. Praha, 1991.

8. Animovaný film

Popište vývoj světového animovaného filmu do roku 1945 s důrazem na francouzskou, německou, sovětskou a americkou tvorbu (nejvýznačnější tvůrci a trendy, technologické a estetické proměny).

Literatura:

Giannalberto Bendazzi, *Animation. A World History, Volume 1*. Boca Raton, 2016.
Edgar Dutka, *Minimum z dějin světové animace*. Praha 2004.

III. Český film

1. Raná kinematografie

Popište vývoj rané národní kinematografie (produkční a distribuční podmínky; společenská a odborná recepce filmu; tvůrci, žánry a výrazná díla).

Literatura:

Luboš Bartošek, *Náš film. Kapitoly z dějin (1896–1945)*. Praha 1985, s. 5–164.
Jaroslav Brož, Myrtil Frída, *Historie československého filmu v obrazech I., 1898–1930*. Praha 1959.

2. Kinematografie 30. let

Charakterizujte umělecké vrcholy a mainstreamovou tvorbu 30. let (produkční a distribuční podmínky; společenská a odborná recepce filmu; tvůrci, žánry a výrazná díla).

Literatura:

Luboš Bartošek, *Náš film. Kapitoly z dějin (1896–1945)*. Praha 1985, s. 164–351.

Jaroslav Brož, Myrtil Frída, *Historie československého filmu v obrazech II., 1930–1945*. Praha 1966.

Jiří Horníček, *Gustav Machatý. Touha dělat film*. Brno 2011.

3. Český film během válečných let

Popište filmovou tvorbu v období kolem druhé světové války (arizace, emigrace, díla reflektující ohrožení demokracie; instituce, tvůrci a výrazná díla za Protektorátu; retribuční a denacifikační kinematografie po druhé světové válce; reflexe válečného konfliktu).

Literatura:

Petr Bednářík, *Arizace české kinematografie*. Praha 2003.

Lukáš Kašpar, *Český hraný film a filmaři za protektorátu*. Praha 2007.

Stanislav Motl, *Mraky nad Barrandovem*. Praha 2006.

4. Animovaný film

Jmenujte a charakterizujte vrcholy českého animovaného filmu (počátky animace v Československu; protektorátní instituce a poválečný boom české animace; solitérní osobnosti; stav animovaného filmu po roce 1989 do současnosti).

Literatura:

Český animovaný film 1925–1945. Praha 2012.

Edgar Dutka, *Animovaný film: úvod do scenáristiky animovaného filmu. Minimum z historie české animace*. Praha 2002.

Eva Strusková, *Dodalovi: průkopníci českého animovaného filmu*. Praha 2013.

Jan Švankmajer, František Dryje, *Jan Švankmajer: možnosti dialogu. Mezi filmem a volnou tvorbou*. Řevnice 2012.

Ludmila Zemanová, Linda Spaleny-Zeman, *Karel Zeman a jeho kouzelný svět*. Brno 2015.

5. Dokumentární film

Charakterizujte proměny českého dokumentu (dokumentární film v počátcích kinematografie; vývoj dokumentu v závislosti na společenských podmínkách; výrazné osobnosti českého dokumentu; současná dokumentární tvorba a instituce dokumentárního filmu).

Literatura:

Lucie Česálková, Michal Procházka, Radim Procházka, *Generace Jihlava*. Praha 2014.

Antonín Navrátil, *Cesty k pravdě či lži: 70 let československého dokumentárního filmu*. Praha 2002.

6. Kinematografie po druhé světové válce

Popište situaci v národní kinematografii po zestátnění (příčiny, způsob a důsledky zestátnění; dramaturgie, tvůrci a díla v letech 1945–1948; kinematografie a komunistický režim; významné osobnosti, díla a události do roku 1963).

Literatura:

Petr Bilík, *Ladislav Helge. Cesta za občanským filmem*. Brno 2012.

Jaroslav Boček, *Kapitoly o filmu*. Praha 1968.

Jan Lukeš, *Diagnózy času: Český a slovenský poválečný film*. Praha 2013, s. 23–87.

7. Kinematografie 60. let a nová vlna

Charakterizujte československou kinematografii v 60. letech (počátky novovlnných tendencí; veristická a symbolická větev; žánrová kinematografie 60. let; filmová tvorba a nástup normalizace).

Literatura:

Peter Hames, *Československá nová vlna*. Praha 2008.

A. J. Liehm, *Ostře sledované filmy*. Praha 2001.

Jan Lukeš, *Diagnózy času: Český a slovenský poválečný film*. Praha 2013, s. 89–227.

8. Současná česká kinematografie

Popište situace v tuzemské hrané tvorbě od roku 1989 dodnes (institucionální změny v kinematografii po roce 1989; výrazné tendence, tvůrci a díla; specifika české kinematografie; aktuální scéna).

Literatura:

Andrej Halada, *Český film devadesátých let*. Praha 1997.

Jan Lukeš, *Diagnózy času: Český a slovenský poválečný film*. Praha 2013, s. 229–375.

Jaroslav Sedláček, *Rozmarná léta českého filmu, 1989–1998*. Praha 2012.

IV. Analýza a seznam zhlédnutých filmů

Studující zkušební komisi předkládají vytištěný seznam 50 zhlédnutých filmů, který slouží jako základ pro zadání analytické otázky. V ideálním případě by měl být seznam sestavován již s myšlenkou na to, že kterýkoliv z uvedených filmů může být zvolen jako předmět analýzy. Pravidlem je, že pokud si studující táhnou otázku z dějin světového filmu, k analýze jim je přidělen český film a naopak. Samotný výběr analytického přístupu nebo metody je individuální volbou každého studenta či studentky. Před zahájením zkoušení je třeba analytickou metodu specifikovat zkušební komisi.

Seznam zhlédnutých filmů by měl být vypracován na základě následujících pokynů:

- seznam obsahuje alespoň 50 filmových titulů celovečerní stopáže
- krátkometrážní filmy (raná kinematografie, animace, experimentální a avantgardní kinematografie atd.) lze do seznamu zařadit za předpokladu, že budou seskupeny do relevantních oddílů (např. kolekce filmů bratří Lumièreových, vybrané filmy Stana Brakhage apod.), jejichž celková stopáž bude přibližně odpovídat stopáži celovečerního filmu

- každá zkušební otázka z dějin světového a českého filmu musí být v seznamu zastoupena alespoň dvěma tituly (16 otázek x 2 filmy); zbylých 18 titulů volí studující dle svého uvážení
- filmy by měly být řazeny buď chronologicky dle data uvedení, nebo abecedně dle prvního písmena českého názvu
- k zápisu filmů doporučujeme dodržet následující formu:

český název (původní název, rok uvedení, režie), specifikace, zda lze o titul ke zkušební otázce nebo dle vlastního výběru

Daleká cesta (1949, r. Alfréd Radok), ČF6 (= český film, otázka č. 6)

Občan Kane (Citizen Kane, 1941, r. Orson Welles), SF5 (= světový film, otázka č. 5)

Počátek (Inception, 2010, r. Christopher Nolan), VV (= vlastní výběr)

- nedostatečný nebo nedůsledně zpracovaný seznam zhlédnutých filmů může být důvodem k nepřipuštění k SZZk